

Yargıtay Tarafından Hukuk Uyuşmazlıklarında Verilen “Dosyanın Mahalline İadesi” Kararı^(*)

The Decision of “Returning the File to the Lower Degree Court” in Civil Disputes by the Court of Cassation

Arş. Gör. Dr. Elif Irmak BÜYÜK^(**)

Öz

Temyize konu edilen kararlar ilgili hukuki denetim gerçekleştirecek Yargıtay’ın incelemeye aldığı dosyada çeşitli usuli eksikliklerin ve hataların bulunması söz konusu olabilir. Kanuni düzenlemelerimize baktığımızda temyiz aşamasında esastan incelemeye geçilerek nihai kararın verilmesine engel olan usuli eksikliklerin varlığı durumunda Yargıtay tarafından ne tür karar verileceğinin net olarak belirlenmediği, bu konuda mevzuatımızda yüksek mahkemeye takdir hakkı tanıyan ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda Yargıtay’ın temyiz incelemesine konu dosyada bazı usuli hatalar veya noksanlıklar tespit etmesi durumunda dosyanın mahalline iade edilmesi yönünde bir uygulama geliştirildiği görülmektedir. Çalışmamızda herhangi bir kanuni düzenlemede yer almayan ve bu zamana kadar özel olarak incelenmemiş dosyanın mahalline iadesi kararının hangi durumlarda tesis edildiği, kararın özellikleri ve hukuka uygunluğu ele alınarak bu karar tipi çeşitli açılardan netleştirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Yargıtay, Temyiz İncelemesi, Alt Derece Mahkemesi, Gönderme Kararı, Usuli Hatalar.

Abstract

There may be various procedural deficiencies and errors in the file that the Court of Cassation examines. Under Turkish legislation, it is seen that in the case of procedural deficiencies that prevent the meritorious examination at the appeal stage, which decision should be rendered by the Court of Cassation is not clearly determined. Our legislation gives discretion to the high court on

^(*) Araştırma Makalesi / [Makale Geliş Tarihi](#): 16.10.2022 - [Makale Kabul Tarihi](#): 19.11.2022
[DOI](#): 10.56701/shd.1189967

^(**) İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye
[E-posta](#): elifirmak.kilic@medeniyet.edu.tr
[Orcid No](#): <https://orcid.org/0000-0002-4088-6227>

this issue. In this context, it is seen that an original practice has been developed by the Court of Cassation by returning the file to the lower degree court when the high court detects some procedural errors or deficiencies in the file subject to the appeal review. In our study, “the decision of returning the file to the lower degree court”- which is not included in any legal regulation and has not been specifically examined before- will be clarified from various aspects by considering firstly conditions that gave rise to this decisions, and then the features of the decision and its legality will be analyzed.

Keywords

The Court of Cassation, Appellate Review, Lower Degree Court, Returning the File, Procedural Deficiencies.

GİRİŞ

Adliye mahkemelerince verilen nihaî kararları ve hükümleri son merci olarak inceleyip karara bağlayan Yargıtay, adli yargı alanındaki en yüksek mahkemedir (Yargıtay Kanunu, *Resmî Gazete* 17953 (8 Şubat 1983), Kanun No. 2797, md. 13). Temyiz incelemesi ile Yargıtay tarafından alt derece mahkemelerinde müzakere edilmiş dava malzemeleri ve verilen kararlar tetkik edilerek hukuk kurallarının doğru tatbik edilmediği kontrol edilir¹.

Temyiz bir vakıa-hüküm mahkemesi değildir. Temyiz incelemesinde alt derece mahkemesinin kararı yalnızca hukuka uygunluk bakımından incelenir². Temyiz kanun yolu ile hukukun yeknesak uygulanmasının ve içtihat birliğinin sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmektedir³.

Temyiz incelemesi sürecinde ve incelemenin sonunda Yargıtay tarafından bazı kararlar verilir. Yargıtayca tesis edilen kararlardan bahsedildiğinde, önce-

¹ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (İstanbul: Demir-Demir Yayıncılık, 2001), 5/4498; İlhan E. Postacıoğlu, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, (İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 6. Baskı, 1975), 719; Necip Bilge - Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 3. Baskı, 1978), 643; Selçuk Öztekin, *Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz*, (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2021), 68; Muhammet Özkes, “Kanun Yolları”, *Pekcanitez Usul*, ed. Hakan Pekcanitez vd., (İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017), 3/ 2277; Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 2/80-81; Saim Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durumu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 28/1, (Ağustos 1962), 133-134.

² Kuru, *Usul*, 4/4498; Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 68; Bilge-Önen, *Usul*, 643; Özkes, “Kanun Yolları”, 3/2277; Tanrıver, *Usul*, 2/81; Abdurrahim Karslı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, (İstanbul: Alternatif Yayınevi, 5. Baskı, 2020), 799; Recep Akcan, *Usul Kurallarına Aykırılığa Dayanan Temyiz Sebepleri*, (1999: Ankara, Nobel Yayınları), 15; Murat Yavaş, *Medeni Usul Hukukunda Temyiz*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2015), 21; Burhan Gürdoğan, “Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından; Vakıa ve Hukuk”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11/3, (Mart 1956), 272.

³ Mustafa Reşit Belgesay, *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu*, (İstanbul: Nümune Matbaası, 1935), 2/187; Necmeddin Berkin, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, (İstanbul: Hamle Matbaası, 1969), 214, Kuru, 5/, 4943; Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, (İstanbul: Nesil Matbaacılık, 7. Baskı, 2000), 819; Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 68; Tanrıver, *Usul*, 2/81-82; Akcan, *Temyiz*, 16; Şanal Görgün vd., *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 10. Baskı, 2022), 681.

likle temyiz sebeplerinin geçerli görülmesi halinde verilen bozma kararı (Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK), *Resmî Gazete* 27836 (04 Mart 2011), Kanun No. 6100, md. 371), temyiz edilen kararın hukuka uygun görülmesi halinde verilen onama kararı (HMK md. 370/1) ve esas yönünden kanuna uygun olup da kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olması halinde verilen düzelterek onama (HMK md. 370/2-3-4) kararları akla gelmektedir⁴. Zikrettiğimiz bu karar formları, temyiz talebinin kabul edilmesi ve esastan inceleme yapılması ile ortaya çıkar. Buna mukabil Yargıtay’ın kararları bu bahsettiklerimizden ibaret değildir. Örneğin temyiz kanun yolundaki ön inceleme aşamasında, ön incelemeye tabi hususlarla ilgili eksiklikler olması durumunda Yargıtay tarafından verilecek olan kararlar esasa ilişkin değil, usule ilişkin olacaktır⁵. Zira bu aşamada esasa dair herhangi bir inceleme yapılmamakta, uyuşmazlığın esası hakkında tahkikat yapılmasını ve karar verilmesini engelleyen usûlî bir eksiklik olup olmadığı ele alınmaktadır⁶. Yine Yargıtay’ın kanunlarda gösterilen bazı özel davaları ilk ve son derece merci⁷ olarak gördüğü durumlarda vereceği kararlar da klasik bir temyiz makamı olarak vereceği kararlardan ayrışacaktır.

Bu noktada herhangi bir kanuni düzenlemede açıkça zikredilmemiş olsa da Yargıtay’ın belli durumlarda “dosyanın mahalline iadesi” kararı tesis ettiği

⁴ Çalışmamızda yalnızca Yargıtay’ın hukuk uyuşmazlıklarıyla alakalı olarak gerçekleştirdiği temyiz incelemesi ele alınacak ve bu bağlamda HMK ve bağlantılı mevzuata yer verilecektir.

⁵ Belirtmek gerekir ki Yargıtay’ın özellikle ön inceleme aşamasında verdiği usul hukukuna ilişkin kararlarının hepsini ele almak bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır. Çalışmamız yalnızca “dosyanın mahalline iadesi kararı” ile sınırlıdır. Yargıtay’ın usuli kararları için ayrıntılı bilgi için bkz: Ozan Tok, *Fransız ve Türk Medeni Yargılama Hukuklarında Temyiz Mahkemesinin Yapısı ve İşlevi*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021), 300 vd.

⁶ HMK md. 366’daki atfı uyarınca HMK md. 352’de yer verilen istinafa ait ön inceleme hükümleri temyiz kanun yolunda da kıyasen uygulanacaktır. İstinafa ilgili bu yönde değerlendirme için bkz: Tolga Akkaya, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 241.

⁷ İlgili kuralın dayanağı Anayasa’dır. Bkz: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, *Resmî Gazete* 17863 (9 Kasım 1982), Kanun No. 2709, md. 154. İlgili düzenleme ise Yargıtay Kanunu’nda yer bulmaktadır. Bkz: Yargıtay Kanunu md. 13/1-2: Yargıtayın görevleri şunlardır: 1. Adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümleri ilk ve son merci olarak inceleyip karara bağlamak, 2. Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekili ve özel kanunlarında belirtilen kişiler aleyhindeki görevden doğan tazminat davalarına ve bunların kişisel suçlarına ait ceza davalarına ve kanunlarda gösterilen diğer davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakmak. HMK’da, Yargıtay’ın ilk derece merci olarak göreceği bazı davalarla ilgili düzenlemeler de yer almaktadır. Bkz, HMK md. 47: Devlet aleyhine açılan tazminat davası, ilk derece ve bölge adliye mahkemesi hâkimlerinin fiil ve kararlarından dolayı, Yargıtay ilgili hukuk dairesinde; Yargıtay Başkan ve üyeleri ile kanunen onlarla aynı konumda olanların fiil ve kararlarından dolayı Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesinde ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülür. Dava, bu dairenin Başkan ve üyelerinin fiil ve kararlarından dolayı ise yargılama Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesinde yapılır. HMK md. 286: Devlet aleyhine açılacak olan tazminat davası, gerçeğe aykırı bilirkişi raporunun ilk derece mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde, bu mahkemenin yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi hukuk dairesinde; bölge adliye mahkemesince hükme esas alındığı hâllerde ise Yargıtay ilgili hukuk dairesinde görülür.

görülmektedir. Herhangi bir kanuni düzenlemede yer almayan bu kararın hangi durumlarda ortaya çıktığı, hangi hukuki norma istinaden verildiği ve Yargıtay'ın ne tür bir uygulama geliştirdiği hukuki belirlilik açısından izaha muhtaçtır. Çalışmamızda bu kararın verildiği haller gruplandırılarak kararın niteliği incelenecek ve konuyla ilgili değerlendirmemize yer verilecektir.

I. DOSYANIN MAHALLİNE İADESİ KARARI VE KARARIN VERİLDİĞİ HALLER

Yargıtay'ın dosyanın mahalline iadesi kararını incelemeye geçmeden önce bu kararın lafzi değerlendirmesini yapmayı uygun bulmaktayız. Burada “mahal” ile kastedilen merci, aleyhine temyiz başvurusu yapılan kararın verildiği alt derece mahkemesidir. Bu mahal bölge adliye mahkemesi olabileceği gibi⁸ HMK md. 373/1 hükmü gereği⁹ ilk derece mahkemesi de olabilir. Yine Yargıtay'ın bazı kararlarında “dosyanın mahkemesine-mahalline geri çevrilmesi” ifadesinin kullandığı da görülmektedir¹⁰.

Dosyanın mahalline iadesine yahut gönderilmesine ilişkin bir karar tipi ne HMK'da ne de Yargıtay Kanunu'nda yer bulmaktadır. Buna mukabil Yargıtay'ın incelediği dosyada bazı eksikliklerin bulunması üzerine, dosyayla ilgili herhangi bir ek inceleme yapmaksızın tespit ettiği eksikliklerin giderilmesi için dosyayı alt derece mahkemesine gönderme kararı verdiği, bu yönde bir uygulama geliştirdiği görülmektedir. Aşağıda Yargıtay'ın temyiz konusu dosyayı mahalline gönderilmesine karar verdiği durumlara çeşitli başlıklar altında yer verilmiştir.

A. YARGI YERİ BELİRLENMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLARIN OLUŞMAMASI DURUMUNDA

HMK ve çeşitli kanunlarda mahkemelerin görevleri ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde düzenlense de bazen ortaya çıkan fiili ya da hukuki bir engel sebebiyle davaya hangi mahkeme tarafından bakılacağı belli olmayabilir. Böyle durumlarda davayı görece mahkemenin tespiti yargı yolunun belirlenmesi (merci tayini) ile sağlanır¹¹. HMK md. 21'e göre: a) Davaya bakmakla görevli ve yetkili mah-

⁸ Bkz: HMK md. 361/1.

⁹ İlgili düzenleme şu şekildedir: Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir.

¹⁰ Örn: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2013/1350, (18 Eylül 2013), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2013/912, (26 Haziran 2013). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>, E.T. 02 Nisan 2022).

¹¹ Kuru, *Usul*, 1/659; Postacıoğlu, *Medeni Usul*, 175; Üstündağ, *Yargılama*, 233; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2021), 1/869; Mine Akkan, “Mahkemeler”, *Pekcanitez Usul*, ed. Hakan Pekcanitez vd., (İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017), 1/332; Karlı, *Muhakeme*, 222-223; Murat Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 3. Baskı, 2020), 207.

kemenin davaya bakmasına herhangi bir engel çıkarsa, b) İki mahkeme arasında yargı çevrelerinin sınırlarının belirlenmesi konusunda bir tereddüt ortaya çıkarsa, c) İki mahkeme de görevsizlik kararı verir ve bu kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşirse, ç) Kesin yetki hâllerinde, iki mahkeme de yetkisizlik kararı verir ve bu kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşirse, davaya bakacak mahkemenin tayini için yargı yeri belirlenmesi yoluna başvurulur. Yargı yerinin hangi sebeple belirlenmesinin istendiğine bağlı olarak, bu talep bölge adliye mahkemesi ya da Yargıtay’a yönlendirilir (HMK md. 22)¹².

Aşağıda yer vereceğimiz kararlarda da görüleceği üzere, yargı yeri belirlenmesi talebiyle Yargıtay’a başvuru, ancak yargı yeri belirleme koşullarının oluşmadığı tespit edilen çeşitli dosyalarda Yargıtay başka bir inceleme yapmaksızın “dosyanın mahalline iadesi” yönünde kararlar vermiştir. İlgili kararlardan bazıları şu şekildedir:

“... 18. Sulh Hukuk Mahkemesince esasa ilişkin verilen red kararının temyizi üzerine 18. Hukuk Dairesince asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verilmesi gereğine değinilerek karar bozulmuş bilahare dosyanın gönderildiği sulh hukuk mahkemesince bozmaya uygun şekilde görevsizlik karar verildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmakla asliye hukuk mahkemesince verilen bir görevsizlik kararı bulunmamaktadır. Somut olayda; asliye hukuk mahkemesinin karşı görevsizlik kararı bulunmadığından yargı yeri belirleme koşulları oluşmamıştır. Bu durumda dava dosyasının mahalline iadesine karar vermek gerekmiştir.”¹³

“Somut olayda, Bursa 7. Aile Mahkemesince, davanın nüfus kayıt düzeltim davası olduğu ve görevli mahkemenin Bursa Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verildiği, ancak Bursa Asliye Hukuk Mahkemesince verilmiş bir karşı görevsizlik kararı verilmediği anlaşıldığından mercii tayini koşulları bulunmayan dosyanın mahalline iadesine karar verilmiştir.”¹⁴

¹² HMK md. 22: Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına herhangi bir engel bulunduğu yahut iki mahkeme arasında yargı çevrelerinin sınırlarının belirlenmesinde tereddüt ortaya çıktığı takdirde, yetkili mahkemenin tayininde, ilk derece mahkemeleri için bölge adliye mahkemelerine, bölge adliye mahkemeleri için Yargıtay’a başvurulur. İki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararlar kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği takdirde, görevli veya yetkili mahkeme, ilgisine göre bölge adliye mahkemesince veya yargıtayca belirlenir. Buna karşılık 1086 S. HUMK’un yürürlükte olduğu dönemde yargı yerini belirleyecek merci yalnızca Yargıtay idi., Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2014), 105.

¹³ Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/3478, (19 Nisan 2017). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 08 Nisan 2022).

¹⁴ Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/9968, (22 Ekim 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 08 Nisan 2022).

“Ankara 5. Tüketici Mahkemesince kararına itiraz edilen Kızılcahamam Tüketici Hakem Heyeti Başkanlığının yargı çevresi olarak Ankara Batı Adliyesi sınırları içerisinde yer aldığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir. Ankara Batı 2. Tüketici Mahkemesi tarafından ise, davacının itiraz ettiği hakem heyeti kararının Kızılcahamam Tüketici Hakem Heyeti Başkanlığına ait olduğu, davalı tüketicinin yerleşim yeri adresinin Ankara ili, Kızılcahamam ilçesi olduğu, 6502 sayılı Kanununun 70/3. maddesi uyarınca, tüketici hakem heyeti kararlarına karşı ilgili hakem heyetinin bağlı bulunduğu Kızılcahamam Tüketici Mahkemesine itirazda bulunulması gerektiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir. ... Somut olayda, mahkemeler arasında karşılıklı olarak verilmiş bir yetkisizlik kararı bulunmamakta olup, olumsuz yetki uyuşmazlığından bahsedilebilmesi için dosyanın gönderilmesine karar verildiği Kızılcahamam Asliye Hukuk Mahkemesinin de (Tüketici Mahkemesi sıfatıyla) karşı yetkisizlik kararı vermesi ve bu kararın kesinleşmesi gerektiğinden dosyanın mahalline iadesine karar vermek gerekmiştir...”¹⁵

B. TEMYİZ HARÇ VE GİDERLERİNİN YATIRILMAMASI DURUMUNDA

HMK md. 366'nın yapmış olduğu atıf gereği temyiz kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve giderlerin ödenmesiyle ilgili HMK md. 344 uygulanacaktır¹⁶. HMK md. 344 uyarınca kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve giderlerin tam olarak ödenmiş olması, temyiz başvurusunu alan mahkeme tarafından kontrol edilecektir. Gerekli harç ve giderlerin hiç ödenmediği veya eksik ödenmiş olduğu anlaşılırsa, kararı veren mahkeme bir haftalık kesin süre vererek bu süre içinde eksikliğin tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususunu başvurana yazılı olarak bildirecektir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verecektir.

Bu aşamada temyiz dilekçesinin verildiği mahkemenin hataen temyiz harç ve giderlerinin yatırılıp yatırılmadığını incelemeyen dosyayı temyiz incelemesi için Yargıtay'a göndermesi durumunda, Yargıtay'ın temyiz harç ve giderlerine ilişkin eksikliklerin tamamlanması için dosyanın mahalline gönderilmesi kararını verdiği görülmektedir. İlgili kararların bazıları şu şekildedir:

“Yerel Mahkemenin yanlış ve eksik harç almış olması, temyiz incelemesi- ni yapacak olan Yargıtay'ın Daire veya Hukuk Genel Kurulunu bağlamaz.

¹⁵ Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/1617, (15 Şubat 2016). Benzer kararlar için bkz: Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/8207, (23 Ekim 2017), Yargıtay Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/8512, (6 Ekim 2016); Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/4689, (18 Nisan 2016), Yargıtay Yargıtay 20. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/11006, (12 Kasım 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 12 Nisan 2022).

¹⁶ Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 612-613, Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 304.

Harç eksikliğinin saptandığı bütün durumlarda, bu eksikliğin tamamlanması için dosyanın geri çevrilmesi gerekir. Hal böyle olunca, Yerel Mahkemece, direnme kararını temyiz eden davalı vekilinden hüküm altına alınan dava değeri üzerinden nispi temyiz harcı istenilip tahsil edilmesi; şayet daha önce yatırılan temyiz harcı iade edilmemiş ve bu miktar yeterli görülmüş ise bu hususun tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklanması suretiyle, eksik ikmal edildikten sonra dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere Yargıtay’a yeniden gönderilmesi için, dosyanın mahalline geri çevrilmesi gerekir. Dosyanın, yukarıda açıklanan temyiz harcına ilişkin eksiklik tamamlandıktan sonra dizi pusulasına da bağlanarak yeniden gönderilmek üzere, Yerel Mahkemeye geri çevrilmesine, 28.01.2015 gününde oybirliği ile karar verildi.”¹⁷

“Temyiz edenin murafla giderini ödemediği anlaşılmakta ise de bu giderlerin Yargıtay’a gönderilmediği Yargıtay kaleminde düzenlenen ve bir örneği dosya arasına konulan tutanakla sabittir. Dairemizce muraflanın yapılabilmesi için gerekli olan giderin eklenerek gönderilmesi için dosyanın mahalline İADESİNE oybirliğiyle karar verildi.”¹⁸

“Mahkeme kararının Davalı ... Enerji Dağıtım ve Perakende Satış Hizmetleri A.Ş vekili tarafından temyiz edilmesi nedeniyle tahsil edilen nispi temyiz harcında 21.198,85 TL nispi temyiz karar harcı ile temyiz yoluna başvurma harcı noksanı bulunduğu anlaşılmıştır. Mahkemece temyiz harcı eksik yatırılan iş bu davalı yönünden noksan nispi temyiz karar harcı ile temyiz yoluna başvurma harcına ilişkin varsa yatırılmış olduğuna dair makbuzun dosyaya eklenmek suretiyle, harcın yatırılmamış olması durumunda ise, 6100 sayılı HMK’nın 366. maddesi delaletiyle aynı kanununun 344. maddesi uyarınca davalı vekiline bir haftalık kesin süre verilmesi, süresi içinde harç ikmal edildiği takdirde dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere geri gönderilmesi, süresi içinde harç yatırılmadığı takdirde ise; kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verilerek, ek kararın ilgiliye tebliğ edilmek üzere; Dosyanın mahalline geri çevrilmesine..”¹⁹

¹⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2015/812 (28 Ocak 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15 Nisan 2022).

¹⁸ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2006/3259 (13 Mart 2006). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15. Nisan 2022).

¹⁹ Yargıtay 21. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/3745 (9 Mayıs 2017). Benzer kararlar için bkz: Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/5720 (8 Aralık 2020); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/2798 (13 Mart 2015); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/8656, (21 Kasım 2017); Yargıtay 21. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2017/1983 (14 Mart 2017). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 30. Nisan 2022).

C. DOSYA VE EVRAK EKSİKLİĞİ DURUMUNDA

Yargıtay bazı kararlarında, dosyanın esastan incelenmesi için gerekli olan bazı belge ve vesikaların dosya içinde olmadığı gerekçesiyle, ilgili evrak eksikliğinin tamamlanması için başka bir işlem yapmaksızın dosyayı aleyhine temyiz yoluna başvuru kararı verildiği mahkemeye iade etmektedir. Yargıtay'ın bu gerekçeyle vermiş olduğu kararların bazıları aşağıdaki gibidir:

“Temyize konu dosya, Dairemizin 26.06.2015 tarihli ilamı ile mahalline iade edilmiş ise de; kararın gerekçesinde açıkça bir örneğinin dava dilekçesine ekli olarak dosyaya sunulduğu belirtilen ve iade kararımızla temin edilerek Dairemize gönderilmesi istenen sözleşme suretinin ibrazı için taraflara açıklanmalı tebligat yapıldığı, sözleşmenin ibraz edilmemesi üzerine de davacı vekiline kaleme tutanakla süre verildiği, bu defa da sözleşmenin ibraz edilmemesi üzerine dosyanın mahalline iade kararının gereği yerine getirilmeden Dairemize gönderildiği anlaşılmaktadır. Bu defa, yeni bir yazışmaya veya herhangi bir ihmale sebebiyet verilmeden ilgili sözleşmenin gönderilmesi, ... iade kararının gereği yapılarak fiziki dava dosyası ile birlikte Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, 20.01.2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi.”²⁰

“Mürafaa sırasında taraflarca belirtilen davacılar hakkındaki sorumluluk dava dosyasının temin edilerek incelenmek üzere gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesi gerekmiştir.”²¹

“Elbirliği mülkiyetine konu olup borçlunun elbirliği halinde ortak olduğu taşınmazlarda, borçlu ortağın alacaklısı, İcra Hakimliğinden İcra İflas Kanununun 121. maddesine göre alacağı yetki belgesine dayanarak borçlunun ortağı olduğu taşınmaz için ortaklığın giderilmesi davası açabilir. Bunun için icra hakiminden yetki belgesi alınması zorunludur. Dosyada mevcut yetki belgesi ise icra müdürlüğünden alınmıştır. Yetki belgesinin İcra hakiminden alınması zorunlu olduğundan mahkemece icra hakiminden alınacak yetki belgesinin temin edilerek Dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar verilmişse de gereği yerine getirilmemiştir. Davacıya İcra Hakimliğinden yetki belgesi alıp ibrazı için süre verilmesi, yetki belgesi geldikten sonra Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE..”²²

²⁰ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/619 (20 Ocak 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 22 Nisan 2022).

²¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2000/1418 (22 Şubat 2000). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Nisan 2022).

²² Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/10227 (12 Aralık 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 30. Nisan 2022).

“Dava dışı şirkete ait imalathanede kaçak atık su kullanıldığının tespit edildiğinin ileri sürüldüğü 13.12.2006 tarihinde davalının şirket yönetim kuruluunda yer aldığına ve yetkili temsilci olduğuna dair belgeler dosya arasında bulunmamaktadır. Bu durumda davalının pasif husumet ehliyetinin belirlenmesi için söz konusu belgeler eklendikten sonra Kurulumuza gönderilmesi için dosyanın geri çevrilmesi gerekmiştir.”²³

D. ELEKTRONİK OLARAK GÖNDERİLEN DAVA DOSYASININ FİZİKİ OLARAK GÖNDERİLMESİ GEREKTİĞİNDE

Yargıtay bazı kararlarında, UYAP vasıtasıyla gönderilen ancak eksik evrak barındırdığı anlaşılan ya da HMK md. 445’te öngörülen şekilde hazırlanmayan temyize konu dosyaların bir de fiziki olarak gönderilmesini sağlamak için dosyanın derece mahkemesine iadesine karar vermektedir. Şüphesiz eksiksiz ve hukuka uygun bir temyiz incelemesinin yapılabilmesi için, temyize konu edilen dosyanın elektronik ortamda da olsa tam ve usulüne uygun bir şekilde taranarak Yargıtay’ın önüne gelmesi gerekir. İlgili kararlar şu şekildedir:

“Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılarak Yargıtay’a elektronik ortamda gönderilen dosyaların elektronik ortamda incelenebilmesi için dosyadaki tüm evrakların “taranma” suretiyle okunaklı biçimde elektronik ortama aktarılmış olması zorunludur. (HMK’nin 445. maddesi). Hiç kaydedilmemiş veya sisteme kaydedildiği halde taranmamış, eksik ya da hatalı taranmış veya usulüne uygun tarandığı halde doğru isimlendirilmemiş evrak barındıran dosyaların elektronik ortamda incelenebilmesi mümkün değildir. Açıklanan sebeple, fiziki imkansızlık sebebiyle taranmayan belge var ise, dosyanın elektronik ortamda değil, fiziki olarak gönderilmesi gerekmektedir. Temyize konu, dairemize elektronik ortamda gönderilen ve sisteme kaydedilen dosyanın yapılan ön incelemesinde yukarıdaki esaslara uyulmadığı görülmektedir. (Örn: Tebligatların şerhli bölümleri, harç tahsil makbuzları ve bunun gibi bir kısım evraklar dosyada görülmediği gibi var olan bir kısım evrakların okunaklı olmadığı görülmüştür.) Bu halde dosyanın elektronik ortamda incelenebilmesi mümkün değildir. Temyiz denetiminin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için dosyanın fiziken incelenmesi gerektiğinden dava dosyasının tümünün fiziken gönderilmesi için dosyanın mahalline geri çevrilmesine karar vermek gerekmiştir.”²⁴

²³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2014/859 (5 Kasım 2014). Benzer Kararlar İçin Bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2015/2653 (18 Kasım 2015); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/12769 (10 Mayıs 2016); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2014/11686, (24 Ekim 2014); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2014/6742, (22 Mayıs 2014); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2015/7422 (2 Temmuz 2015); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/6224 (24 Mayıs 2016); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/5022 (5 Mayıs 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Mayıs 2022).

²⁴ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/1459 (21 Aralık 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Mayıs.2022).

“Temyiz dilekçesinde temyiz eden davalı vekili Av. H. P. ’nun imzası bulunmamaktadır. Dilekçenin elektronik imzayı ihtiva ettiği de belirtilmemiştir. Hükmü veren mahkemeye temyiz dilekçesinin UYAP işletim sistemi kullanılarak elektronik ortamda verilmesi, ya da fiziki olarak verilen belgenin elektronik ortama aktarılması mümkün ise de; birinci halde temyiz dilekçesinin güvenli elektronik imza ile imzalanmış olması ve bunun dilekçede açıkça belirtilmiş bulunması, ikinci halde de, başka bir ifade ile elektronik ortamdaki fiziki örnek çıkartılmışsa, bunun aslının aynı olduğunun hakim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanıp, mühürlenmiş olması gerekir (HMK md.445). Temyiz dilekçesinin üzerine “Uyap çıktısı” notu düşülmüş ise de, aslının aynı olduğuna dair hakim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürünün herhangi bir imzası ve mühürü bulunmamaktadır. Bu haliyle temyiz dilekçesinin incelenmesi mümkün değildir. Dilekçe; a) Fiziki olarak verilmiş ise imza noksanlığının dilekçeyi veren vekile tamamlattırılması, b) Elektronik ortamdan alınan çıktı ise, aslına uygun olduğunun hakim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanıp mühürlenmesinden sonra gönderilmek üzere dosyanın mahalli mahkemesine (İADESİ-NE), oybirliğiyle karar verildi.”²⁵

E. VEKALETNAME EKSİKLİĞİ DURUMUNDA

Temyiz incelemesine konu dosyada vekile ait vekaletnamenin ya da yetki belgesinin bulunmadığı bazı hallerde Yargıtay, vekaletname eksikliğinin tamamlanması için dosyayı derece mahkemesine çevirme kararı vermiştir. Örneğin:

“Vekil ile takip edilen davalarda vekaletnamenin ibrazını düzenleyen 6100 sayılı HMK ’nun 76., vekaletnamesiz dava açılması ve işlem yapılması halini düzenleyen HMK ’nun 77. ve dava şartlarını düzenleyen HMK ’nun 114/f maddeleri uyarınca usulüne uygun düzenlenmiş vekaletnamenin dosya içerisinde bulunması zorunludur. Dosya içerisinde yapılan incelemede mahkemenin 21/11/2012 günlü direnme kararını temyiz eden davalı Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı vekili Av. ... ’ın vekaletnamesi ya da usulünce düzenlenmiş yetki belgesi dosya arasında bulunamamış, bu eksikliğin giderilmesi dosyanın mahkemesine geri çevrilmesi gerekmiştir. S O N U Ç: Yukarıda yazılı noksanlığın tamamlanması için dosyanın mahkemesine geri çevrilmesine, 26/06/2013 gününde oybirliği ile karar verildi.”²⁶

²⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2015/5713, (26 Mart 2015). Benzer kararlar için bkz: Yargıtay 8. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2016/13617, (12 Ekim 2016); Yargıtay Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/1838 (9 Mart 2016); Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2017/4357, (17 Nisan 2017); Yargıtay 6. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/7574 (15 Aralık 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 19 Mayıs 2022).

²⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2013/912 (26 Haziran 2013). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 20 Mayıs 2022).

“Dosya içerisinde yapılan incelemede mahkemenin 20.08.2013 günlü direnme kararını temyiz eden davacı vekili Av. N.. D..’nin vekaletnamesi ya da usulünce düzenlenmiş yetki belgesi dosya arasında bulunamamış, bu eksikliğin giderilmesi dosyanın mahkemesine geri çevrilmesi gerekmiştir. Yukarıda yazılı noksanlığın tamamlanması için dosyanın mahkemesine geri çevrilmesine, 12.02.2014 gününde oybirliği ile karar verildi..”²⁷

“Kararda davalı vekili olarak gösterilen ve kararı temyiz eden Avukat ... adına düzenlenen vekâletname dava dosyası içinde yer almadığından, davalı tarafından bu avukat adına düzenlenen vekâletnamenin ibraz ettirilmesi, aksi takdirde kararın davalı asıla tebliği ile temyiz süresi de beklenerek gerekli işlemlerin ikmâl edilmesi...20.11.2007 tarihli hakediş evrakının davalıdan temin edilerek dosya arasına alınması, bu eksiklikler giderildikten sonra temyiz incelemesi yapılması için dosyanın mahalline GERİ ÇEVİRİLMESİNE, 18.04.2016 gününde oybirliğiyle karar verildi.”²⁸

F. TEBLİGAT HATASI VEYA EKSİKLİĞİ DURUMUNDA

Yargıtay’ın dosyayı mahalline iade kararlarının bazıları tebligatla alakalıdır. Yüksek mahkeme temyize konu alt derece mahkemesinin gerekçeli nihai kararının ve/veya tarafların temyiz dilekçesinin usulüne uygun olarak tebliğ edilmeden dosyanın Yargıtay’a gönderildiği durumlarda, ilgili vesaiğin usulüne uygun bir şekilde yeniden taraflara tebliğ edilmesi ve temyiz süresi beklenildikten sonra dosyanın tekrar ilgili Yargıtay dairesine gönderilmesi için dosyayı alt derece mahkemesine gönderme kararı vermektedir. İlgili kararların bazıları şu şekildedir:

“Daha önce Dairemizin ... karar sayılı mahalline iade kararı ile davalı ...’in karardan sonra, 15.01.2013 tarihinde vefat ettiği anlaşıldığından adı geçen kişinin mirasçılık belgesi temin edilmek suretiyle gerekçeli kararın mirasçılara tebliğ edilmesi ve temyiz süresi beklendikten sonra Dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar verilmişti... Davalı... mirasçılarında doğum tarihlerine nazaran reşit olmadıkları anlaşılan... ve ...’nin kanuni mümessillerine değil, bizzat kendi adlarına tebligat çıkarıldığı gibi tebliğin muhataplar yerine 1999 doğumlu ...’e yapıldığı görülmektedir. Gerekçeli karar adı geçenlere 7201 sayılı Tebligat Kanununun 11/3. ve 22. maddeleri gereğince usulüne uygun olarak tebliğ edilmemiştir. Davalı...’in mirasçılara gerekçeli kararın usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesi ve temyiz süresi beklendikten sonra Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, ... oybirliği ile karar verildi.”²⁹

²⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2014/105 (12 Şubat 2014). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 20. Mayıs 2022).

²⁸ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/233 (18 Nisan 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Mayıs 2022).

²⁹ Yargıtay 14. Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2014/12435 (6 Kasım 2014). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 12 Haziran 2022).

“davalı ...’ya gönderilen gerekçeli karar ve (gerekçeli kararın) temyiz dilekçesinin bila tebliğ dönmesi üzerine, aynı adrese, 7201 Sayılı Kanunu’nun 35. maddesine göre tebligat yapıldığı, ancak davalı ...’nin mernis adresinin olup olmadığı hususunun araştırıldığına dair dosyada herhangi bir kayıt olmadığı, buna göre davalı ...’nin 24.12.2015 tarihinde mernis adresinin olup olmadığı araştırılarak şayet varsa, gerekçeli karar ve (gerekçeli kararın) temyiz dilekçesinin çıkarılacak tebligata 7201 Sayılı TK’nun 21/2. maddesine göre yapılması gerektiği yönünde bir şerh yazılarak tebliğ edilmesinin sağlanması (ve tebligat parçası aslının birlikte gönderilmesi) için, dosyanın mahalline GERİ ÇEVİRİLMESİNE”³⁰.

“Mahkemece geri çevirme kararının gereği yerine getirilmek üzere, davacı vekilinin direnmeye ilişkin temyiz dilekçesi davalı ... G. Gıda Ürünleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi’ne tebliğe çıkarılmış ise de; Posta İdaresinin tebligata ilişkin belgesinde başka hiçbir açıklamaya yer verilmeksizin “10.01.2014 tarihinde aynı adreste daimi çalışan şirketin işçisine” tebliğ edildiği; buna göre yapılan bu tebligat, konuya ilişkin yukarıda açıklanan yasal düzenlemelere uygun değildir. Bunun yanında, iki ayrı geri çevirme kararında direnme kararının da davalı şirkete tebliğe çıkarılması gerektiği belirtilmesine rağmen bu işlemin gereğinin yerine getirilmediği de belirgindir. O halde, mahkemece yapılacak iş; öncelikle direnme kararı ile davacı vekilinin direnmeyi temyiz dilekçesini davalı B.G. Gıda Ürünleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi’ne yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler de gözetilerek yöntemine uygun olarak tebliği ile temyiz süresinin geçmesi beklenmesi; direnme kararının temyiz edilmemesi halinde bu şekilde, temyizi halinde ise devamı işlemler de tamamlanarak, dosyanın usulüne uygun tebliğ işlemi için üçüncü kez geri çevrildiği de gözetilmek suretiyle yeni bir geri çevirmeye mahal verilmeyecek şekilde geri çevirmenin gereklerinin yerine getirilmesi konusunda özenli davranılması ve dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere Hukuk Genel Kurulu’na gönderilmesi olmalıdır. Açıklanan nedenlerle; dosyanın, belirtilen eksiklikler giderilerek ve gönderme formunu imzalayan hakimce son kontrolünün de sağlanarak temyiz incelemesi yapılmak üzere Yargıtay’a gönderilmesi için, Y**** *** geri çevrilmesi gerekir.”³¹

³⁰ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/7349 (14 Mart 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Haziran 2022).

³¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2014/1005 (3 Aralık 2014). Benzer kararlar için bkz: Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2001/7179 (27 Eylül 2001). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 02 Haziran 2022).

G. DİĞER HALLER

Yukarıda başlıkladığımız sınıflandırmalara girmeyen münferit bazı hallerde de Yargıtay’ın yine dosyayı incelemeye almaksızın mahalline geri gönderdiği görülmektedir. Örneğin bir kararında Yargıtay: “*miras ortaklığı temsilcisinin (TMK m. 640/3) şahsına yönelik itiraza ilişkin dilekçenin görev yönünden reddiyle yukarıda açıklanan kurallar çerçevesinde değerlendirilip gereği yapılmak üzere dosyanın mahalline iadesine karar vermek gerekmiştir*”³² diyerek kararında yer verdiği hususların uygulanarak işlem yapılması için dosyayı mahalline iade etmiştir. Yine Yargıtay tarafın dava açmak için almak zorunda olduğu yetki belgesini yanlış merciden aldığını gerekçe göstererek, dosyanın doğru makamdan alınması için dosyanın mahalline iadesi kararını vermiştir³³. Başka bir kararında ise vekilin davaya konu işlemi yapması için vekaletnamesinde özel yetki bulunmadığından bahisle, ilgili yetkiyi içeren özel vekaletnamelerin temin edilerek Daire’ye gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine kararını vermiştir³⁴.

II. DEĞERLENDİRME

A. YARGITAY’IN YARGI YOLU BELİRLENMESİ TALEBİ ÜZERİNE VERDİĞİ DOSYANIN MAHALLİNE İADESİ KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yargıtay’ın dosyayı mahalline iadesi kararı, HMK’da ya da diğer kanuni düzenlemelerde yer bulmayan, yüksek mahkemenin fiili uygulamasıyla ortaya çıkan bir karar çeşidi olduğu için, bu karar türünü daha iyi tanımak ve özelliklerini belirlemek için belli yönlerden mercek altına almak gereklidir. Bu noktada sınıf-

³² Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/5381 (12 Mayıs 2015). (Kararlar için Bk: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 14 Haziran 2022).

³³ “*Elbirliği mülkiyetine konu olup borçlunun elbirliği halinde ortak olduğu taşınmazlarda, borçlu ortanın alacaklısı, icra hakimliğinden icra iflas kanununun 121. maddesine göre alacağı yetki belgesine dayanarak borçlunun ortağı olduğu taşınmaz için ortaklığın giderilmesi davası açabilir. bunun için icra hakiminden yetki belgesi alınması zorunludur. dosyada mevcut yetki belgesi ise icra müdürlüğünden alınmıştır. yetki belgesinin icra hakiminden alınması zorunlu olduğundan mahkemece icra hakiminden alınacak yetki belgesinin temin edilerek dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar verilmişse de gereği yerine getirilmemiştir. davacıya icra hakimliğinden yetki belgesi alıp ibrazı için süre verilmesi, yetki belgesi geldikten sonra dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, 12.12.2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi.*” Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/10227 (12 Aralık 2016). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 12. Haziran 2022).

³⁴ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/6497 (11 Haziran 2015): “*davacılar vekili tmk’nın 605. maddesi gereğince mirasın reddini talep etmiş ise de türk medeni kanununun velayet, vesayet ve miras hükümlerinin uygulanmasına ilişkin tüzüğünün 39. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca vekilin vekaletnamesinde mirasın reddi yetkisi bulunmadığı anlaşıldığından bu yetkiyi içeren özel vekaletnamelerin temin edilerek dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, 11.06.2015 tarihinde oybirliği ile karar verildi.*” (kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 12. Haziran 2022).

landırmanın daha sağlıklı yapılabilmesi için Yargıtay tarafından yargı yolunun belirlenmesi sebeplerinin oluşmadığı gerekçesiyle verilen dosyanın mahalline iadesi kararları ayrı bir parantezde değerlendirilmelidir. Zira dosyanın mahalline gönderilmesine sebebiyet veren diğer tüm durumlarda, Yargıtay esasen nihai bir karara karşı temyiz incelemesi yapmakta ve bu aşamadaki belli usuli eksikliklere istinaden dosyayı derece mahkemesine geri göndermektedir. Buna mukabil yargı yolu belirlenmesi şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle dosyanın mahkemeye iade edilmesi durumlarında Yargıtay bir temyiz incelemesi yapmamaktadır³⁵. Bu noktada Yargıtay'ın görevi, uyuşmazlık konusu davaya bakacak mahkemeyi tayin etmektir. Dolayısıyla burada Yargıtay'ın temyiz incelemesi makamı olarak değil, söz konusu uyuşmazlığı çözmekle görevlendirilmiş bir merci olarak hareket ettiği söylenebilir. Yargı yolu belirlenmesi talebi, genel itibariyle bir hukuki çare başlığı altında değerlendirilebilir.

Yargıtay kararına konu olan hemen tüm olaylarda, iki mahkemenin aynı dava hakkında göreve veya yetkiye ilişkin olarak verdikleri kararların kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleştiği iddia edilerek, görevli veya yetkili mahkemenin belirlenmesi talep edilmektedir. Bu noktada Yargıtay yapmış olduğu inceleme neticesinde, HMK md. 21'de gösterilen yargı yolu belirlemesi sebeplerinin oluşmamasına rağmen, yargı yolu belirlemesinin talep edildiğini tespit etmesi halinde, dosyanın mahalline iadesine karar vermektedir. Yukarıda yer verdiğimiz Yargıtay kararlarında da görmekteyiz ki, yargı yolu belirlenebilmesi için aynı dosya için *iki farklı mahkeme tarafından* verilmiş görevsizlik ya da yetkisizlik kararı gerekirken, tek bir mahkeme tarafından verilmiş görevsizlik kararına dayanan yargı yolu belirleme istemi, ilgili talebin karşılanması için yeteri görülmemekte, dosya bu sebeple mahalline iade edilmektedir. Bu karar bir yönüyle aleyhine kanun yoluna başvuru kararının kesin olması üzerine, istinaf/temyiz dilekçesinin reddi kararına da (HMK md. 346, md. 352) benzetilmektedir. Zira bu halde de istinafa ya da temyize elverişli bir karar olmadığından kanun yolu incelemesine geçilememektedir. Yargı yolu belirlenmesi için gerekli şartların karşılanmadığı durumlarda ise Yargıtay talebi reddetmek yerine dosyayı derece mahkemesine çevirmeyi tercih etmiştir. Bu karar bu haliyle usule ilişkin bir nihai karar niteliğindedir.

Çalışmamızın devam bölümlerinde ise Yargıtay'ın temyiz incelemesi sırasında tespit ettiği bazı noksanlara istinaden vermiş olduğu dosyanın mahalline iadesi kararı incelenecektir.

³⁵ Kuru, *Usul*, 1/670.

B. YARGITAY’IN TEMYİZ İNCELEMESİ YAPARKEN VERDİĞİ DOSYANIN MAHALLİNE İADESİ KARARLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Kararın Dayanağı ve Verilme Zamanı

Dosyanın mahalline iadesi kararı usule ilişkin bir karardır³⁶. Bu karar ile temyize konu uyuşmazlığın maddi hukuk bakımından çözüme ulaştırılması değil, dosyadaki evrak eksikliği, tebligat hatası, harç ve giderlerin yatırılmaması gibi usule ilişkin hataların, bu hatanın muhatabı merciye gönderilmesi suretiyle çözümlenmesi amaçlanır. Yukarıda yer verdiğimiz kararlardan anlaşılacağı üzere, söz konusu eksiklikler taraflara ya da temyiz incelemesi yapacak Yargıtay’a izafe edilememekte, bilakis aleyhine temyiz yoluna başvuru derece mahkemesinin yapması gereken işleri tam olarak yerine getirememesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla dosyanın mahalline geri çevrilmesi kararıyla dosyanın ilgili noksanlıklarını giderebilecek merciye tevdi edilmesi ve söz konusu eksikliklerin tamamlanması üzerine dosyanın tekrardan Yargıtay’a gönderilmesi hedeflenir.

Her ne kadar HMK’da dosyanın mahalline gönderilmesi şeklinde bir karar türüne yer verilmese de ilgili kararın hangi hukuki dayanağa istinaden verildiği düşünüldüğünde, akla öncelikli olarak temyiz ön incelemesi ve bu aşamada verilebilecek kararlar gelmektedir³⁷.

Temyizdeki ön inceleme, temyiz talebinin esası hakkında inceleme yapılabilmesi için gerekli olan şartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin temyiz incelemesinin başında ele alındığı bir safhadır. Eğer uyuşmazlığın esasına girilmesine engel bir husus varsa, inceleme ilerlemeden sürecin başında bu husus tespit edilerek gereksiz yere emek ve zaman harcanmasının önüne geçilir³⁸.

HMK md. 366’daki atıf uyarınca HMK md. 352’de³⁹ yer verilen istinafa ait ön inceleme hükümleri temyiz kanun yolunda da kıyasen uygulanacaktır. Bu

³⁶ Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 300 vd.

³⁷ Tok’a göre her ne kadar dosyanın iadesi veya geri çevrilmesi şeklinde bir karar tipi Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yer almasa da, temyiz mahkemesi’nin verebileceği usul hukukuna ilişkin bütün karar tiplerinin Kanun’da düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılamayacaktır. Bu görüşe göre Kanun’da bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay tarafından yapılacak ön incelemede gereken kararların verileceği düzenlenmektedir ancak bu gerekli kararın ne olacağını belirtilmemektedir. Buna göre Kanun’da açıkça düzenlenmemiş usule ilişkin karar tiplerinin varlığı ilgili hüküm tarafından kabul edilmektedir. Bkz: Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 305-306.

³⁸ Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 299; Yavaş, *Temyiz*, 125; Akkaya, *İstinaf*, 240-241, Efe Direnisa, *Medeni Yargılamada Ön İnceleme Aşaması*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2021), 46, Çağatay Serdar Şahin, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İstinaf Yargılamasında Ön İnceleme Aşaması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, 21/ Özel S., (Mayıs 2019), 2268.

³⁹ İlgili düzenleme şu şekildedir: HMK md. 352: (1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairesince dosya üzerinde yapılacak ön inceleme sonunda aşağıdaki durumlardan birinin tespiti hâlinde öncelikle gerekli karar verilir:

aşamada esastan incelemeye geçilmeden önce temyiz kanun yolu başvurusunun caizliğine yönelik hususlar incelenecektir⁴⁰. HMK md. 352'nin yanı sıra Yargıtay Kanunu md. 40'ta da temyiz aşamasındaki ön incelemeyle ilgili ayrıca bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre Yargıtay incelemesi için dairelere gelen dosyalar bekletilmeksizin görev ve iş bölümü, temyiz kabiliyetinin bulunup bulunmadığı, temyiz isteminin süresi içinde olup olmadığı, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönlerinden ön incelemeye tabi tutulur. Temyiz aşamasındaki ön incelemede nelerin inceleneceğini gösteren HMK md. 352 ve Yargıtay Kanunu md. 40/3 düzenlemelerinin lafzen neredeyse birebir örtüştüğü görülmektedir⁴¹.

Ön inceleme aşamasında ele alınacak konularla ilgili herhangi bir eksikliğin görülmemesi üzerine tahkikat aşamasına geçilecektir. Buna karşılık ön inceleme-ye tabi hususlarla ilgili herhangi bir eksiklik tespit edildiğinde nasıl karar verilmesi gerektiği de ele alınmalıdır. Zira ilgili düzenlemelerde incelenmesi gereken hususlar gösterilmekle birlikte bunların eksikliği halinde nasıl karar verilmesi gerektiği her durum için açıkça düzenlenmemiş, “*gerekli karar verilir*”, “*incelenip karara bağlanır*” gibi ifadeler kullanılmıştır. Buna göre tespit edilen eksikliğin türüne göre, farklı kararlar ortaya çıkabilecektir⁴².

Yukarıda yer verdiğimiz kararlar ışığında, dosyanın mahalline gönderilmesi kararının çoğunlukla ön incelemede incelenecek “*başvuru şartlarının yerine getirilmemesi*”⁴³, “*temyiz şartının yerine getirilmemesi*”, “*diğer usul eksiklikler*”⁴⁴ sebeplerine istinaden tesis edilen bir karar olduğunu söylemek gerekir. Yargıtay'ın ilgili kararlarını incelediğimiz zaman, dosyanın mahalline iadesi kararının genel olarak dosyanın esastan incelenmesine engel olan belli eksiklikler

A) *İncelemenin başka bir dairece veya bölge adliye mahkemesince yapılmasının gerekli Olması*

B) *Kararın kesin olması*

C) *Başvurunun süresi içinde yapılmaması*

Ç) *Başvuru şartlarının yerine getirilmemesi*

D) *Başvuru sebeplerinin veya gerekçesinin hiç gösterilmemesi*

(2) *Ön inceleme heyetçe veya görevlendirilecek bir üye tarafından yapılır ve ön inceleme Sonunda karar heyetçe verilir.*

(3) *Eksiklik bulunmadığı anlaşılan dosya incelemeye alınır.*

⁴⁰ İstinaf aşaması için yapılan bu değerlendirme için bkz: Akkaya, *İstinaf*, 242.

⁴¹ Bu noktada her iki düzenleme arasında minör ifade farklılıklarının da olduğunu belirtmek gerekir. Örneğin: HMK md. 352/1-ç'de incelenmesi işaret edilen “başvuru şartları” Yargıtay Kanunu md. 40'ta “Temyiz Şartı” olarak zikredilmiş, HMK md. 352/1-b'de “kararın kesin olması” ifadesi tercih edilirken Yargıtay Kanunu md. 40'ta “temyiz kabiliyetinin bulunup bulunmadığı” düzenlemesine yer verilmiş ve yine Yargıtay Kanunu md. 40'ta ek olarak dosyanın “diğer usul eksiklikleri yönlerinden” de ön incelemeye tabi tutulacağı ifade edilmiştir.

⁴² Akkaya, *İstinaf*, 318.

⁴³ Bkz: HMK md. 352/1-C.

⁴⁴ Bkz: Yargıtay Kanunu md. 40/c.

ve durumlar üzerine verildiği anlaşılmaktadır. Örneğin temyiz harç ve giderlerinin tam yatırılması temyiz dilekçesini alan merci tarafından kontrol edilmesi gereken bir şartken, bu hususun mahkeme tarafından ihmal edilmesi sebebiyle dosyanın temyiz harç ve giderlerinin hiç yatırılmamış ya da eksik yatırılmış bir şekilde Yargıtay’a gelmesi durumunda, bu eksikliğin tetkiki ön inceleme aşamasında gerçekleştirilecektir. Yargıtay bu durumda HMK md. 344’teki prosedürün işletilmesi için dosyayı mahalline geri çevirme kararını vermektedir. Yine esastan inceleme yapılabilmesi için gerekli belge ya da diğer ispat vasıtalarının dosya kapsamında bulunmaması halinde de bu eksikliklerin giderilmesi için Yargıtay dosyayı mahalline iade etmektedir⁴⁵. Görüldüğü gibi söz konusu kararlar dosyanın esastan incelenmesini, karar verilmesini engelleyen bir eksikliğin varlığı üzerine verilen usuli nitelikte bir karardır⁴⁶.

Bununla birlikte yukarıda yer verdiğimiz kararları incelediğimizde dosyanın mahalline iadesi kararının yalnızca temyiz incelemesinin başında gerçekleştirilen ön inceleme aşamasında verilmediği, temyiz incelemesi devam ederken karşılaşılan bazı usuli sorunlarda da tesis edildiği görülmektedir. Nitekim bazı kararlarda, mürafa sırasında belirtilen bazı dosyaların derece mahkemesinden temin edilmesi için⁴⁷, temyiz incelemesi yapılırken ortaya çıkan bazı özel durumların araştırılması için⁴⁸ dosyanın mahalline iade edilmesi kararları verilmiştir. Bu kararlar ön inceleme aşamasında değil, esastan inceleme aşamasında tesis edilmiştir. Esasen tüm bu eksiklikleri “başvuru şartlarının yerine getirilmemesi” ve

⁴⁵ Bkz: II, C.

⁴⁶ Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 305-306.

⁴⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2000/1418 (22 Şubat 2000): “... sayılı kararın yargıtay’a incelenmesi duruşmalı olarak davacı k1 vekili tarafından istenmiş olmakla duruşma için belirlenen 22.2.2000 günde davacılar avukatı k2 ve k3 ile davalı avukatı k4 gelip, temyiz dilekçesinin de süresinde verildiği anlaşıldıktan ve duruşmada hazır bulunan taraflar avukatları dinlendikten sonra duruşmalı işlerin yoğunluğu ve süre darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması ileriye bırakılmıştı. dava dosyası için tetkik hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü: mürafa sırasında taraflarca belirtilen davacılar hakkındaki sorumluluk dava dosyasının temin edilerek incelenmek üzere gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesi gerekmiştir.” (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15 Haziran 2022).

⁴⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2001/7179 (27 Eylül 2001): “tetkikatın evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten temyiz dilekçesinin de süresinde verildiği anlaşıldıktan ve dava dosyası için tetkik hakimi k1 tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü: davalılardan aleyhine hüküm kurulan k2’nun 18.1.2001 tarihi itibarıyla 4 sene hürriyeti bağlayıcı ceza aldığına ilişkin kartal ı.ış mahkemesi’nin 2000/412 e. sayılı dava dosyasındaki 18.1.2001 tarihli celse zabıt fotokopisi ibraz edildiğine göre, evveleminde mahkemece bu yön üzerinde araştırma yapılması, adı geçen davalının tutuklu veya hükümlü olup olmadığının tespiti ile gerektiğinde kararın atanmış vasisi varsa vasisine tebliği ve bu hususun açıklığa kavuşturulması için dosyanın mahalline iadesine karar vermek gerekmiştir.” (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 18 Haziran 2022).

“diğer usuli eksiklikler” kapsamında, ön inceleme aşamasında değerlendirilmesi gereken ancak bu safhada hâkimin gözünden kaçan ya da sonradan ortaya çıkan eksiklikler olarak mütalaa edebiliriz. Ön inceleme aşamasında ele alınacak konular mahkemece re’sen gözetileceğinden⁴⁹, hâkimin esastan inceleme aşamasında da bu tür eksiklikleri tespit ettiğinde gerekli kararı verebileceğini söylemeliyiz. Bu sebeple diyebiliriz ki çoğunlukla ön incelemeye aşamasında olmakla birlikte, yargılamanın devamında tespit edilen ve esasa ilişkin karar verilebilmesi için çözümlenmesi gereken usule ilişkin sorunlarla alakalı da dosyanın mahalline iadesi kararı verilebilmektedir.

2. Kararın Niteliği

Dosyanın mahalline iadesi kararının bir ara karar mı yoksa bir nihai karar mı olduğunun da değerlendirilmesi gerekir. Mahkemenin dosyadan el çekmesini gerektiren ve yargılamaya son veren kararlar nihai karar olarak tanımlanır⁵⁰. Buna karşılık hâkimin davadan elini çekmesi sonucunu doğurmayan, yargılamayı ilerleten kararlar ise ara kararlardır⁵¹. Dosyanın mahalline iadesi kararının hangi karar türüne ait olduğunu belirlemek için, her somut olay özelinde ayrı değerlendirilme yapılması gerekir. Alt derece mahkemesinin gerekçeli kararının veya temyiz dilekçesinin usulsüz bir şekilde tebliğ edilmesine rağmen dosyanın temyiz incelemesine gelmesi sebebiyle dosyanın mahalline gönderilmesi durumunda, olaya konu kararın ya da dilekçenin alt derece mahkemesince yeniden tebliğ edilmesi ve usulüne uygun olarak gerçekleştirilen tebligat üzerine yeniden temyiz sürecinin başlatılması hedeflenmektedir. Bu halde de verilen kararın bir nihai karar olduğu anlaşılmaktadır. Zira bu durumlarda hâkim dosyadan el çekmektedir ve eksikliğin giderilmesi durumunda temyiz süreci yeniden başlatılacaktır.

Buna karşılık dosya eksikliği, vekaletname eksikliği sebeplerine dayanan dosyanın iadesi kararının bir nihai karar olduğunu söylemek kanaatimizce pek mümkün değildir. Yargıtay bu durumlarda ilgili eksikliğin giderilmesini ve dosyanın eksikliğin giderilmiş haliyle tekrar kendisine gönderilmesini alt derece mahkemesinden istemektedir. Bu aşamada Yargıtay’ın: “*iade kararının gereği yapılarak fiziki dava dosyası ile birlikte Dairemize gönderilmesi için dosya-*

⁴⁹ Akkaya, *İstinaf*, 243.

⁵⁰ Kuru, *Usul*, 3/3004, Üstündağ, *Yargılama*, 788, Murat Atalı, “Karar ve Hüküm”, *Pekcanitez Usul*, ed. Hakan Pekcanitez vd., (İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017), 3/1973, Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2018), 1/1030, Görgün vd., *Medeni Usul*, 630, Nilüfer Boran Güneysu, *Medeni Usul Hukukunda Karar*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 106, Tuna Acar, *Türk ve Mukayeseli Medenî Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar*, (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2022), 45, Timuçin Muşul, “Medeni Usul Hukukunda Ara Kararları”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/4, (Ekim 1988), 218.

⁵¹ Üstündağ, *Yargılama*, 788; Atalı, Pekcanitez “Karar ve Hüküm”, 3/1971; Tanrıver, *Usul*, 1/1028; Muşul, *Ara Karar*, 218; Acar, *Ara Karar*, 52 vd.; Boran Güneysu, *Karar*, 47.

nın mahalline iadesine”⁵², “dava dosyası elektronik ortamda gönderilmiş hali ile yeterli olmamakla dosyanın ilgili yerden istenmesi ve fiziki olarak dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine”⁵³ şeklindeki ifadelerden, dosya kendisine iade edilen alt derece mahkemesinin söz konusu eksikliği gidermesi durumunda Yargıtay’ın mevcut incelemesine devam edeceği sonucu çıkmaktadır. Bu hallerde Yargıtay temyiz incelemesinden elini çekmemekte, ilgili eksiklik giderilinceye kadar adeta temyiz incelemesini askıya almaktadır. Bu gerekçelerle her ne kadar Yargıtay’ın ara karar vermesinin istisna teşkil ettiği ileri sürülse de⁵⁴, dosya eksikliği-vekaletname eksikliği gibi basit evrak eksikliklerine dayanan dosyanın mahalline iadesi kararlarının bir ara karar teşkil ettiği, kararın yerine getirilmesi üzerine temyiz incelemesine devam edileceği kanaatindeyiz⁵⁵.

Yine temyiz harç ve giderlerinin eksik yatırılması ya da hiç yatırılmamış olması durumunda verilen dosyanın mahalline iadesi kararı, kanaatimizce bir ara karar teşkil etmektedir. Yargıtay’ın temyiz harç ve giderlerinin eksik yatırılması üzerine kararlarında yer verdiği: “mahalline iade kararımız dikkatlice okunarak ve yeni bir yazışmaya neden olunmaksızın temyiz dilekçelerinin temyiz defterine kaydedilmesinden sonra yapılması gereken işleri düzenleyen HUMK’nın 434/3 maddesi uyarınca

⁵² Yargıtay, K. 2016/619. (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 12 Haziran 2022).

⁵³ Yargıtay, K. 2016/6224. (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 22 Haziran 2022).

⁵⁴ Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 299.

⁵⁵ Nitekim Yargıtay’ın bazı kararlarına baktığımızda, daha önceden verilen dosyanın mahalline iadesi kararının yerine getirilmemesi ya da eksik getirilmesi yüzünden dosyanın mevcut haliyle temyiz incelemesinin gerçekleştirilemeyeceği, ancak iade kararının tam olarak yerine getirilmesiyle birlikte incelemeye devam edileceği sonucu çıkmaktadır. Örneğin: “doğru olan akit tablosunun ve tapu kayıtlarının istenilmesi, daha sonra Dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar verilmişti. Ne var ki, karar gereğinin 145 parsel sayılı taşınmaz yönünden yerine getirildiği, 146 parsel sayılı taşınmaz yönünden ise yerine getirilmediği görülmektedir. Mahalline iade kararı dikkatle okunarak, bir daha yazışmaya sebebiyet verilmemesi için gerekli özenin gösterilmesi; 14.03.1969 tarihli ve 355 yevmiye no’lu ipotek akit tablosu ile dava konusu 606 ada 146 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının ipoteğin konulduğu hisse bilgisi kısmı arasındaki uyumsuzluğun belirtilen şekilde giderilmesinden sonra Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE..” Yargıtay, K. 2014/11686; “Davada ... Asliye Hukuk Mahkemesinin 24.05.2011 günlü ve 2010/622 Esas, 2011/646 Karar sayılı davanın yargılamanın yenilenmesi istenmiş olup yukarıda anılan dava dosyası elektronik ortamda gönderilmiş hali ile yeterli olmamakla dosyanın ilgili yerden istenmesi ve fiziki olarak Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE..” Yargıtay, K. 2016/6224; “Dava dışı şirkete ait imalathanede kaçak atık su kullanıldığına tespit edildiğinin ileri sürüldüğü 13.12.2006 tarihinde davalının şirket yönetim kurulunda yer aldığına ve yetkili temsilci olduğuna dair belgeler dosya arasında bulunmamaktadır. Bu durumda davalının pasif husumet ehliyetinin belirlenmesi için söz konusu belgeler eklendikten sonra Kurulumuza gönderilmesi için dosyanın geri çevrilmesi gerekmiştir..” Yargıtay, K. 2014/859. Kanaatimizce temyiz incelemesinin devamına engel olan eksiklik Yargıtay’ın bir ara kararıyla giderilebilecek nitelikteyse, bu hallerde temyiz incelemesine en baştan başlamakta bir fayda yoktur. Gerçekten eksik belgenin getirilmesi için tesis edilen ara kararın gereğinin alt derece mercince yerine getirilmesi ve bunun üzerine Yargıtay’ca temyiz incelemesine kaldığı yerden devam edilmesi, usul ekonomisine de hizmet edecektir. (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 22 Haziran 2022).

gerekli işlemlerin yapılmasından sonra yeniden Dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE..⁵⁶, “Mahkeme kararının ... temyiz edilmesi nedeniyle tahsil edilen nispi temyiz harcında 21.198,85 TL nispi temyiz karar harcı ile temyiz yoluna başvurma harcı noksanı bulunduğu anlaşılmıştır. Mahkemece temyiz harcı ek-sik yatırılan iş bu davalı yönünden noksan nispi temyiz karar harcı ile temyiz yoluna başvurma harcına ilişkin varsa yatırılmış olduğuna dair makbuzun dosyaya eklen-mek suretiyle, harcın yatırılmamış olması durumunda ise, 6100 sayılı HMK'nın 366. maddesi delaletiyle aynı kanununun 344. maddesi uyarınca davalı vekiline bir haftalık kesin süre verilmesi, süresi içinde harç ikmal edildiği takdirde dosyanın temyiz ince-lemesi yapılmak üzere geri gönderilmesi, süresi içinde harç yatırılmadığı takdirde ise; kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verilerek, ek kararın ilgiliye tebliğ edilmek üzere; Dosyanın mahalline GERİ ÇEVİRİLMESİNE..⁵⁷ ifadelerinden ve mu-rafaa giderlerinin eksik olması durumunda: “Temyiz edenin muraflaa giderini ödediği anlaşılmakta ise de bu giderlerin Yargıtay’a gönderilmediği Yargıtay kalemünde dü-zenlenen ve bir örneği dosya arasına konulan tutanakla sabittir. Dairemizce mura-faanın yapılabilmesi için gerekli olan giderin eklenerek gönderilmesi için dosyanın mahalline İADESİNE oybirliğiyle karar verildi.”⁵⁸ yönündeki görüşünden anlaşılabil-diği üzere, bu durumda alt derece mahkemesince eksikliğin tamamlanması halinde temyiz incelemesine kaldığı yerden devam edilecektir.

3. Bozma Kararından Farkı

Dosyanın mahalline iadesi kararını etraflıca değerlendirebilmek için, Yargıtay’ın bozma kararıyla mukayese ederek ele almamız gerekir. Temyiz incelemesi sonucu, taraflarca ileri sürülen ya da re’sen tespit edilen usuli ya da maddi temyiz sebeplerinin varit görülmesi halinde karar kısmen ya da tamamen bozulur⁵⁹. Buna karşılık dos-yanın mahalline iadesi kararı, temyize konu edilen kararın içerik yönünden hukuka aykırılığının tespiti halinde verilen bir karar değildir. Bilakis ilgili kararın hukuka uygunluğuyla ilgili incelemenin yapılabilmesi için tamamlanması gereken usuli ek-sikliklerin, incelemeye konu kararı veren mahkeme tarafından giderilmesi için tesis edilir. Bu sebeple bozma kararı esastan yapılan inceleme sonucu hâkimin dosyayla ilgili nihai kanaati iken, dosyanın mahalline iadesi kararı nihai kararın ortaya çıkma-sına yönelen bir karar niteliğindedir. Bozma kararının bu yönüyle esasa ilişkin bir karar olduğu açıkken, dosyanın mahalline iadesi kararı usuli bir karardır.

⁵⁶ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, (Yargıtay), K. 2015/2799 (13 Mart 2015). (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15. Nisan 2022).

⁵⁷ Yargıtay, K. 2017/3745. (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15. Nisan 2022).

⁵⁸ Yargıtay, K. 2006/3259. (Kararlar için bkz: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 15. Nisan 2022).

⁵⁹ Kuru, *Usul*, 5/4646; Üstündağ, *Yargılama*, 880; Bilge-Önen, *Usul*, 666; Yavuz Alangoya vd., *Medeni Usul Hukuku Esasları*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 8. Baskı, 2011), 479; Yılmaz, *Şerh*, 4/5085; Yavaş, *Temyiz*, 134; Tanrıver, *Usul*, 2/100; Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 322.

Bir diğer fark ise bozma kararıyla alt derece mahkemesinin bağılılığıyla alakalıdır. Türk usul hukukunda alt derece mahkemesi Yargıtay’ın bozma kararıyla bağılı değildir⁶⁰. Bozma kararı üzerine kararın hukuka uygun olduğu kanaatinde olan alt derece mahkemesi, önceki kararında direnebilir (HMK md. 373). Buna karşılık Yargıtay’ın dosyanın mahalline iadesine hükmettiği kararlarına baktığımızda, alt derece mahkemesine bu karara uymakla ilgili bir takdir hakkı tanınmadığı, hatta ilgili kararın yerine getirilmediği durumlarda sorumlular hakkında yasal yollara başvurulacağına ihtar edildiğini görmekteyiz⁶¹. Yargıtay muhtemeldir ki dosyanın mahalline kararına konu olan olayların tartışılmaya açık olmayan net ihmaller olduğu kanaatinde ve bu sebeple alt derece mahkemesine bu konuda takdir hakkı sunmayan bir tavır geliştirmiştir. Bu yönüyle dosyanın mahalline iadesi kararı, HMK md. 353/1-a’daki hallerin varlığında tesis edilen ve verildiği anda kesin olan bölge adliye mahkemesi kararlarına yaklaşmaktadır.

4. Kararların İçeriğinin Değerlendirmesi

Yukarıdaki bilgilerden sonra dosyanın mahalline iadesine yönelik kararların içerik yönünden isabetliliğinin değerlendirilmesi gerekir. Genel olarak dosyanın mahalline iadesi kararının gerek ön inceleme aşamasında, gerekse temyiz incelemesinin daha ileri safhalarında tespit edilen, esastan inceleme yapılabilmesi için

⁶⁰ Postacıoğlu, *Medeni Usul*, 750; Özkes, “Kanun Yolları”, 3/2312; Karslı, *Muhakeme*, 815.

⁶¹ Bkz: “dosyanın usulüne uygun tebliğ işlemi için üçüncü kez geri çevrildiği de gözetilmek suretiyle yeni bir geri çevirmeye mahal verilmeyecek şekilde geri çevirmenin gereklerinin yerine getirilmesi konusunda özenli davranılması ve dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere hukuk genel kurulu’na gönderilmesi olmalıdır... gerekli özen ve dikkat gösterilmediği takdirde sorumlular hakkında işlem yapılması yoluna gidileceğinin ihtarına, 03.12.2014 gününde oybirliği ile karar verildi.” Yargıtay, K. 2014/1005; “dosyanın mahalline iade kararının gereği yerine getirilmeden dairemize gönderildiği anlaşılmaktadır. bu defa, yeni bir yazışmaya veya herhangi bir ihmale sebebiyet verilmeden ilgili sözleşmenin gönderilmesi, gönderilmediği takdirde mahkeme hakimi hakkında suç duyurusunda bulunulacağı da dikkate alınarak iade kararının gereği yapılarak fiziki dava dosyası ile birlikte dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, 20.01.2016 tarihinde oybirliği ile karar verildi” Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2016/619 (20 Ocak 2016); “dairemize gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar verilmişti. ne var ki, karar gereğinin 145 parsel sayılı taşınmaz yönünden yerine getirildiği, 146 parsel sayılı taşınmaz yönünden ise yerine getirilmediği görülmektedir. mahalline iade kararı dikkate alınarak, bir daha yazışmaya sebebiyet verilmemesi için gerekli özenin gösterilmesi; 14.03.1969 tarihli ve 355 yevmiye no’lu ipotek akıt tablosu ile dava konusu 606 ada 146 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının ipotek’in konulduğu hisse bilgisi kısmı arasındaki uyumsuzluğun belirtilen şekilde giderilmesinden sonra dairemize gönderilmesi için dosyanın MAHALLİNE İADESİNE, 24.10.2014 gününde oybirliği ile karar verildi.” Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2014/11686 (24 Ekim 2014); “dosyanın mahalline geri çevrilmesine karar verilmiş olup gönderilen dosyanın incelenmesinde; belirtilen bilgi ve belgelerin gönderilmediği, uyap ortamına da herhangi bir belge girişinin yapılmadığı anlaşılacakla yargılamanın gereksiz uzamasına mahal vermeyecek şekilde geri çevirme kararının titizlikle yerine getirilmesi için dosyanın yeniden mahalline geri çevrilmesine karar vermek gerekmiştir. sonuç: yukarıda Açıklanan Nedenlerle Dosyanın Mahalline GERİ ÇEVİRİLMESİNE, 10/05/2016 Gününde Oybirliğiyle Karar Verildi.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2016/12769 (10 Mayıs 2016). (Kararlar için bk: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 01 Temmuz 2022).

temyize konu kararı veren hüküm mahkemesi tarafından halli gereken usuli sorunların yine hüküm mahkemesi tarafından giderilmesi için tesis edilen bir karar çeşididir. Bu noktada Yargıtay'ın dosyanın mahalline geri çevrilmesi için gerekçe gösterdiği olayların gerçekten bu kararın ortaya çıkmasını haklı kılıp kılmadığı da incelenmesi gerekir.

Kanaatimizce Yargıtay'ın dosyanın mahalline iadesine gerekçe gösterdiği sebeplerden bazıları gerçekten dosyanın derece mahkemesine gönderilmesini haklı kılmaktadır. Örneğin temyiz aşamasında esastan inceleme yapabilmesi için gerekli olan evrak, sözleşme, kroki gibi belgelerin dosyada bulunmadığını tespit edilmesi halinde, Yargıtay'ın ilgili evrakı elinde bulunduran ya da o evrakı temin etmekle yükümlü derece mahkemesine söz konusu eksikliği gidermesi için dosyayı iadesi isabetli bir yaklaşımdır. Bu halde esasa geçilmesi için halli gereken bir ön sorun söz konusudur ve ilgili sorunun çözümü, eksikliği tamamlayacak ve dosyayı tam haliyle Yargıtay'a geri gönderebilecek merciye havale edilmektedir. Keza elektronik ortamda usulüne uygun bir şekilde gönderilmeyen temyize konu dosyanın da bir de fiziki olarak gönderilmesi yalnızca temyize konu kararı veren mahkeme tarafından sağlanabileceği için, dosyanın mahalline iadesi kararı bu halde de yerindedir.

Keza temyize ilişkin harç ve giderlerinin yatırılmamasına rağmen yapılan temyiz başvurusu üzerine, HMK md. 344'teki prosedürün uygulanması için Yargıtay'ın dosyayı derece mahkemesine göndermesi kararını da mevzuatımızda uygun bulmaktayız. Zira HMK md. 344'e göre, kanun yoluna başvuru için gerekli gerekli harçlar ve giderlerin hiç ödenmediği ya da eksik ödenmesi durumunda *kararı veren mahkeme tarafından* verilecek bir haftalık kesin süre içinde bu eksikliğin tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilecektir. Görüldüğü gibi burada eksik meblağın tamamlanması ve tamamlanmadığı takdirde başvurunun yapılmaması kararı, kanun yolu incelemesine tabi kararın ait olduğu mahkemeye tanınmıştır. Bir an usul ekonomisi açısından bizzat Yargıtay'ın eksik miktarın ödenmesi için süre vermesi ve süre içerisinde ilgili talebin karşılanmaması durumunda başvurunun yapılmamış sayılması kararı verebilmesinin daha uygun olacağı akla gelebilse de, bölge adliye mahkemesi tarafından verilecek başvurunun yapılmamış sayılması kararına karşı temyiz kanun yolunun açık olduğu (HMK md. 344/HMK md. 346/2), buna karşılık bu kararın Yargıtay tarafından tesis edilmesi durumunda söz konusu karara karşı kanun yolunun kapanacağı düşünüldüğünde, hak arama özgürlüğü gereği ilgili kararın bölge adliye mahkemesi tarafından verilmesi gerektiği, bunun için dosyanın alt derece merciine iadesi kararının isabetli olduğu kanaatine varmaktayız⁶².

⁶² Yavaş, *Temyiz*, 126; Tok, *Temyiz Mahkemesi*, 307.

Yine Yargıtay temyize konu edilen kararın, direnme kararının veya temyiz dilekçesinin derece mahkemesi tarafından tebliğ edilmediği ya da usulsüz tebliğ edildiğini tespit ettiği durumlarda, söz konusu vesikanın usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmesi ve temyiz süresi beklenildikten sonra tekrar Yargıtay’a gönderilmesi için dosyayı mahalline iade etmektedir⁶³. Bu noktada önce temyize konu kararın ve temyiz dilekçesinin tebliğiyle ilgili yasal düzenlemelere bakmak gerekir. HMK md. 366’nın atfı gereği temyiz aşamasında da uygulanan HMK md. 347’e göre temyiz dilekçesi, kararı veren mahkeme tarafından karşı tarafa tebliğ edilir. Kararı veren mahkeme, dilekçeler verildikten veya bunun için belli süreler geçtikten sonra, dosyayı Yargıtay’ın ilgili dairesine gönderir. Bu aşamada tebligata ilişkin usulsüzlüklerin varlığının Yargıtay tarafından yapılan incelemede tespit edilmesi halinde, bu usuli sorunun aşılması için dosyanın mahalline iade edilmesi kanaatimizce doğru bir yaklaşımdır⁶⁴. Zira bu noktada bozma kararı verilmesi için geçerli bir sebep yoktur. Tespit edilen hukuka aykırılık alt derece mahkemesinin kararıyla ilgili değil, yalnızca verilen kararın tebliği ile alakalıdır. HMK md. 347 gereği ilgili vesikanın tebliği alt derece mahkemesi tarafından gerçekleştirileceğinden, henüz esastan incelemeye girmeksizin gerekçeli kararın ve-veya temyiz dilekçesinin mevzuata uygun bir şekilde tebligata çıkarılması en hızlı bir şekilde dosyanın kararı veren mahkemeye çevrilmesiyle sağlanır.

Buna karşılık Yargıtay’ın dosyanın mahalline iadesine hükmettiği bazı kararlarındaki gerekçeleri incelediğimizde, söz konusu durumlar üzerine dosyanın alt dereceye iadesine değil, doğrudan “bozmaya” hükmedilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Örneğin çalışmamızda “diğer haller”⁶⁵ başlığı altında ele aldığımız bir kararında Yargıtay: “*Miras ortaklığı temsilcisi (TMK m. 640) özel kayyım niteliğindedir. TMK’nın 431. maddesi uyarınca vasi tayininde usul kayyım (mümessil) için de uygulanır. TMK’nın 422. maddesi gereğince vasinin sıfatına karşı yapılan itirazları veya vasinin ileri sürdüğü kaçınma sebeplerini (özürleri) inceleme görevi ile ilgili yasal hükümlerin mümessile yapılan itirazın ya da kaçınma sebeplerinin incelenmesinde de gözetilmesi zorunludur... dilekçenin görev yönünden reddiyle yukarıda açıklanan kurallar çerçevesinde değerlendirilip gereği yapılmak üzere dosyanın mahalline iadesine karar vermek gerekmiştir*” demek suretiyle temyiz dilekçesini görev yönünden reddedip kararında yer verdiği diğer bilgiler doğrultusunda inceleme yapılması için dosyayı mahalline iade etmiştir. Karara baktığımızda uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarıyla ilgili alt derece mahkemesine yol gösterildiğini görmekteyiz. Olması gereken hukuk bakımından bu-

⁶³ Bkz: I, E.

⁶⁴ Aynı yönde bkz: Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 614-615; Zeki Gözütok, *Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulama Rehberi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2017), 276.

⁶⁵ Bkz: I, F.

rada “gereğinin yapılması için” dosyanın mahalline iadesi değil, bozma kararının verilmesi gerekir. Zira kararda her ne kadar Yargıtay dosyanın mahalline iadesine karar vermiş gibi görünse de, aslında hükmü “sınırlayıcı ve yol gösterici”⁶⁶ olarak bozmuştur. Dolayısıyla burada lafzi olarak dosyanın mahalline iadesi kararı var olmasına rağmen, özde bir bozmanın olduğu görüşündeyiz. Hukuku doğru uygulamak ve kafa karışıklığı yaratmamak adına bozma kararı verilecek yerde başka bir kararın zikredilmemesi gerekir.

Yine aynı başlık altında ele aldığımız bir başka kararında Yargıtay⁶⁷, mirasın reddini talep eden davacı vekilinin vekaletnamesinde, özel yetki verilmesini gerektiren mirasın reddi yetkisinin bulunmadığını tespit etmesi üzerine, bu yetkiyi içeren özel vekaletnamelerin temin edilerek Daire’ye geri gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar vermiştir. Belirtmek gerekir ki müvekkil vekil tarafından yetkisiz olarak yapılmış olan işleme icazet vererek o işlemin geçerli kılmamışsa, yetkisiz vekilin yapmış olduğu işlemler müvekkil açısından bağlayıcı sonuç doğurmaz⁶⁸. İlk derece mahkemesi bu hususu dikkate almaksızın yargılama yapıp hüküm vermişse, yani geçersiz bir işlemi geçerli kabul ederek hüküm kurmuşsa, bu durumu tespit eden temyiz mahkemesinin kararı bozması gerekmektedir. Bu aşamada mirasın reddi için özel yetkili vekaletnamenin alt derece mahkemesinden temin edilerek söz konusu işleme geçerlilik kazandırılmasının kanaatimizce hukuki bir temeli yoktur. Nitekim Yargıtay başka bir kararında mirasın reddi için gerekli özel yetkili vekaletname eksikliğini bir bozma sebebi olarak mütalaa etmiştir⁶⁹.

Yargıtay yine “diğer haller” başlığında yer verdiğimiz bir kararında, borçlunun ortağı olduğu taşınmaz için ortaklığın giderilmesi davası açan borçlu ortağın alacaklısının İcra ve İflas Kanunu (İİK), *Resmî Gazete* 2128 (19 Haziran 1932), Kanun No. 2004 md. 121’e göre yetki belgesini icra hakimliği yerine icra müdürlüğünden aldığını gerekçe göstererek, davacıya icra hakimliğinden yetki belgesi alması ve ibrazı için süre verilmesi, yetki belgesi geldikten sonra dosyanın Daire’ye gönderilmesi için dosyanın mahalline iadesine karar vermiştir. Belirtmek gerekir ki alacaklı, mahkemeden almış olduğu yetki ile medeni usul hukuku

⁶⁶ Alangoya vd., *Esasları*, 478; Yavaş, *Temyiz*, 134 vd.

⁶⁷ Bkz: Yargıtay, K. 2015/5381. (Kararlar için bk: <http://lexpera.com.tr>. E.T. 11 Temmuz 2022).

⁶⁸ Seyhan Selçuk, *Medeni Usul Hukukunda Dava Vekaletnameleri*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2011), 145-146.

⁶⁹ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, K. 2019/7639 (28 Ocak 2020): “*davacılarından ..., ... ve ...’nun av. ...’na verdikleri vekaletnamede mirasın reddini içeren özel yetki bulunmadığından davacılar vekiline özel yetkiyi içeren vekaletname sunması için süre verilmesi ve bu eksikliğin tamamlattırılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. mahkemece, belirtilen hususlar üzerinde durulmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenlerle hükmün bozulması gerekmiştir*”. (Kararlar için bk: <http://lexpera.com.tr>, E.T. 03 Temmuz 2022).

anlamında dava takip yetkisine kavuşmuş olur⁷⁰. Yanlış merciden alınan yetki belgesi borçluya dava takip yetkisi kazandırmaz. Yargıtay’ı kararına konu olayda davacı aslında dava takip yetkisine sahip olmadan davayı yürütmüş ve bu eksiklik gözetilmeden hüküm verilmiştir. Tarafın yargılamada dava takip yetkisine sahip olması bir dava şartı olduğundan ve Yargıtay tarafından temyiz incelemesinin her aşamasında re’sen gözetileceğinden, olması gereken hukuk bakımından bu durumda yetki belgesinin yanlış makamdan alınmasının bir dava takip yetkisi eksikliği ortaya koyduğundan bahisle hükmün bozulması gerekir.

Bu noktada Yargıtay’ın temyiz incelemesine konu dosyada dava vekaletnamesinin bulunmadığını saptadığı hallerde, bu eksikliğin giderilmesi için dosyayı alt dereceye mahkemesine çevirme kararları ayrıca ele alınmalıdır⁷¹. Kararlara baktığımızda temyiz dosyasında vekile ait vekaletnamenin yer olmadığı belirtilmekte, ancak bu eksikliğin hangi aşamada ortaya çıktığı tam anlaşılamamaktadır. Bu noktada eğer temyize konu kararın verildiği yargılamada taraf vekillerine ait dava vekaletnameleri usulüne uygun bir şekilde ibraz edilmiş ve *yalnızca* temyize başvurulurken vekaletname eklenmesi ihmal edilmişse, bu aşamada eksik vekaletnamenin dosyaya dahil edilmesi için dosyanın alt derece mahkemesine iade edilmesi yerindedir⁷².

Buna karşılık eğer ki Yargıtay’ca temyize konu edilen kararın verildiği yargılamada taraf vekillerine ait dava vekaletnamelerinin olmadığı tespit edilmişse, bu eksikliğin giderilmesinin dosyanın mahalline iadesi kararıyla sağlanması mümkün değildir. Vekil aracılığıyla takip edilen davalarda, vekilin usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması bir dava şartıdır (HMK md. 114-f). Dava şartlarına aykırılık HMK md. 371’de bir bozma sebebi olarak düzenlenmiş-

⁷⁰ Anıl, Köroğlu, *Medenî Usûl Hukuku Bakımından Ortaklığın Giderilmesi Davası*, (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2020), 139, konuyla ilgili olarak bkz: Buse Dişel, *Dava Takip Yetkisi*, (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2020), 255 vd.

⁷¹ Bkz: I, D.

⁷² Bu aşamada her ne kadar dosyada vekaletnamenin bulunmaması dava şartı teşkil etse de, usul ekonomisi bakımından söz konusu eksikliğin tamamlanabilir nitelikte olduğu gözetilerek, HMK md. 115’te de öngörüldüğü üzere böyle bir durumda öncelikle bizzat Yargıtay tarafından ilgili tarafa vekaletnamenin ibrazı için kesin süre verilmesi, verilen kesin süre içerisinde vekaletname halen ibraz edilmemişse, dava şartı eksikliğine dayanarak temyiz dilekçesinin reddi kararının verilmesi düşünülebilir. Bu şekilde hem dosyanın derece mahkemesine gitmesi, akabinde Yargıtay’a dönmesi gibi masraf ve süre kaybı doğuracak süreç yaşanmamış olurdu. Buna karşılık Yargıtay’ın bir tahkikat mahkemesi olmadığı, incelemesinde hukuki denetimle yetindiği ve istinaf aşaması için HMK md. 360’da Öngörülen: “*Bu bölümde aksine hüküm bulunmayan hâllerde, ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulü bölge adliye mahkemesinde de uygulanır*” düzenlemesinin temyiz aşamasında geçerli olmadığı düşünüldüğünde, şu anki düzenlemeler ışığında Yargıtay’ın re’sen böyle bir karar veremeyeceği ve ancak dosyayı mahalline çevirebileceği sonucu çıkmaktadır. Yine de özellikle Yargıtay’ın süre vermesiyle bizzat taraflarca hızla giderilebilecek eksiklikler için dosyanın mahalline iadesi yerine Yargıtay’ın kesin süre vermesini sağlayabilecek bir kanuni düzenlemenin yapılmasının isabetli olacağı kanaatindeyiz.

tir ve mutlak temyiz sebebi olarak tanımlanmaktadır⁷³. Gerçekten de dava şartı eksikliğinin bozma sebebi olarak kabul edilmeleri için hükmün sonucu etkilemiş olup olmadıkları araştırılmaz; bu yanlış uygulamanın verilen kararı mutlaka etkilediği varsayılır ve karar bozulur⁷⁴. Kanun'daki düzenlemelerin netliği gereği, bir dava şartı eksikliği durumunda Yargıtay'a bozma kararından başka bir karar verme hakkının tanınmadığını düşünmekteyiz.

SONUÇ

Yargıtay'ın esastan yapacağı temyiz incelemesi sonucu vereceği bozma, onama ve düzelterek onama kararlarına açıkça HMK'da yer verilmiştir. Buna karşılık ön incelemeye tabi konular hakkında verilecek usuli kararların neler olduğu kanunlarda açıkça düzenlenmemiş, ilgili eksikliğin varlığı halinde kanuni düzenlemelerde “*gerekli karar verilir*”, “*öncelikle incelenip karara bağlanır*” gibi, hâkime takdir yetkisi tanıyan ifadeler kullanılmıştır. Bu sebeple söz konusu eksikliğe göre farklı kararlar ortaya çıkabilecektir. Bu bağlamda Yargıtay'ın temyiz incelemesinde tespit ettiği bazı usuli eksiklikler üzerine dosyayı temyiz konusu kararı veren alt derece mahkemesine iade ettiği görülmektedir. Bu karar Yargıtay'ın uygulamasıyla ortaya çıkan, herhangi bir kanuni düzenlemede yer almayan bir karar türüdür.

Çalışmamızda dosyanın mahalline iadesi kararının iki başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür. Zira Yargıtay'ın yargı yolu belirlenmesi talep edilmesine rağmen, yargı yolu belirlenmesi koşulları oluşmadığı gerekçesiyle verdiği dosyanın mahalline iadesi kararı ile temyiz incelemesi gerçekleştirirken vermiş olduğu dosyanın mahalline çevrilmesi kararları birbirinden farklıdır. İlk durumda Yargıtay bir temyiz incelemesi gerçekleştirilmemesinde, sadece kanunda kendisine verilen görev gereği, ilgili uyuşmazlığın hangi mahkeme tarafından görüleceğini belirlemektedir. İşte yargı yolu belirlenmesi talebiyle kendisine başvurulduğunda Yargıtay, eğer ilgili talebin karşılanması için gerekli şartların oluşmadığını tespit etmişse, örneğin aynı uyuşmazlık için iki farklı mahkemece verilmiş görevsizlik veya yetkisizlik kararı olmamasına rağmen yargı yolu belirlenmesi talep edilmişse, koşulların oluşmadığı gerekçesiyle dosyayı mahalline iade ederek talebi inceleme almamaktadır.

Yargıtay'ın temyiz merci olarak hareket ederken verdiği dosyanın mahalline iadesi kararlarını incelediğimizde, esastan temyiz incelemesine geçilmesine ya da mevcut incelemeye devam edilmesine engel olan eksikliklerin, söz konusu kararın ortaya çıkmasında gerekçe teşkil ettiği görülmektedir. İlgili eksiklikler

⁷³ Kuru, *Usul*, 5/4540; Tanrıver, *Usul*, 2/86; Karslı, *Muhakeme*, 808; Yavaş, *Temyiz*, 88; Görgün vd., *Medeni Usul*, 687.

⁷⁴ Öztekin, *İstinaf ve Temyiz*, 670.

veya hatalar taraflardan ya da Yargıtay’dan değil, bizzat temyize konu kararı veren mahkemeden kaynaklanmaktadır. Bu aşamada Yargıtay dosyanın mahalline iadesi kararını vererek, tespit ettiği eksikliğin kararı veren mahkeme tarafından giderilmesini amaçlamaktadır.

Dosyanın mahalline iadesi kararı, bu kararın verilmesine gerekçe gösterilen sebeplere göre bir ara karar veya nihai karar teşkil etmektedir. Şöyle ki; eğer dosyanın mahalline iadesi kararı üzerine temyiz incelemesi sona ermiyor, dosya kendisine iade edilen mahkemenin ilgili eksikliği gidermesi üzerine temyiz incelemesi kaldığı yerden devam ediliyorsa, bu halde verilen dosyanın mahalline iadesi kararı bir ara karar niteliğindedir. Özellikle sözleşme, kroki, harita gibi evrakların gönderilmesi ve elektronik ortamda iletilen dosyanın fiziki halinin de talep edilmesi için tesis edilen dosyanın mahalline iadesi kararlarının bir ara karar olduğu kanaatindeyiz. Buna karşılık bazı durumlarda dosyanın mahalline iade edilmesiyle söz konusu temyiz incelemesinin sona erdiği, karar gerekçe gösterilen eksikliklerin giderilmesi üzerine yeni bir temyiz incelemesinin başlayacağı sonucu çıkmaktadır. Örneğin tebligat hatası sebebiyle dosyanın derece mahkemesine gönderilmesi halinde, yeniden usulüne uygun bir şekilde tebligat gerçekleştirilmesi ve bunun üzerine yeniden temyiz süresinin başlatılması istenmektedir. Bu halde dosyanın hüküm mahkemesine gönderilmesiyle Yargıtay temyiz incelemesinden elini çekmekte ve ilgili eksikliklerin alt derece mahkemesi tarafından giderilmesi üzerine yeni bir temyiz incelemesi başlamaktadır. Bu gerekçelerle bu kararın bir nihai karar olduğu kanaatindeyiz.

Dosyanın mahalline iadesi kararı bozma kararından ayrılmaktadır. Bozma kararı temyiz konusu karardaki usuli ve maddi hukuka aykırılıklar halinde verilen, Yargıtay’ın temyiz incelemesiyle ilgili nihai kanaatini belirten bir karar formudur. Türk hukukunda bozma kararı üzerine alt derece mahkemeleri direnme kararı verebilmektedir. Buna karşılık dosyanın mahalline iadesi kararı henüz esastan temyiz incelemesine girilmeden, temyiz incelemesine engel olan hataların ya da noksanlıkların izale edilmesi için tesis edilen bir karardır. Yine Yargıtay dosyayı kendisine gönderdiği mahkemeye bu karara karşı koyma hakkı tanımamaktadır.

Çalışmamızda Yargıtay’ın bu kararı vermesine gerekçe teşkil ettiği sebepler başlıklandırılarak verilmiştir. Kanaatimizce gösterilen gerekçelerden büyük çoğunluğu, dosyanın mahalline iadesi kararı verilmesini haklı kılmaktadır. Özellikle dosya ve evrak eksikliği ve temyiz harç ve giderlerinin eksik yatırılması gerekçelerine baktığımızda, ilgili noksanlıkların temyize konu kararı veren hüküm mahkemesi tarafından giderilmesi gerekmekte, bunun sağlanması ise dosyanın mahalline iadesi kararıyla olmaktadır. Bu noktada kanaatimizce özellikle evraklara ilişkin bazı eksikliklerin bizzat Yargıtay’ca taraflara kesin süre verilmesi ve tarafların o süre içinde ilgili evrakı Yargıtay’a getirmesiyle de giderilebil-

mesi mümkündür. Aslında Yargıtay tarafından taraflara kesin süre verilmesiyle giderilebilecek bir eksiklik için dosyanın hüküm mercine iade edilmesi, sonra Yargıtay'a dosyanın tekrar geri gönderilmesiyle her şeyden önce zaman ve masraf kaybıdır. Bu noktada taraflarca giderilebilecek eksiklikler için Yargıtay'a taraflara kesin süre verebilmesini sağlayacak bir düzenlemenin yapılmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Son olarak Yargıtay'ın bazı kararlarındaki gerekçelere baktığımızda esasen somut olayda dosyanın mahalline iadesi yerine “bozma kararı” verilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Özellikle dava şartına aykırılık teşkil eden durumlarda dosyanın mahalline iadesi kararı verilmesi doğru değildir. Dava şartına aykırılık mutlak bir temyiz sebebidir ve varlığı halinde söz konusu eksikliğin kararı etkileyip etkilemediğine bakılmaksızın bozma kararı verilmesi gerekir. Kanaatimizce Yargıtay uygulamasıyla geliştirilen, herhangi bir kanuni düzenlemede yer almayan dosyanın mahalline iadesi kararlarının gerçekten alt derece mahkemesi tarafından giderilebilecek usuli noksanlıklarla sınırlı tutulması ve kararın bozulmasını gerektiren hallerde kullanılmaması gerekir. Bu husus dosyanın mahalline iadesi kararının fonksiyonlarının daha iyi anlaşılması ve her şeyden önce hukuka uygunluğun sağlanması bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Acar, Tuna. *Türk ve Mukayeseli Medenî Yargılama Hukuku Açısından Ara Karar*. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2022.
- Akcan, Recep, *Usul Kurallarına Aykırılığa Dayanan Temyiz Sebepleri*. Ankara: Nobel Yayınları, 1999.
- Akkan, Mine. “Mahkemeler”. *Pekcanitez Usul*, 3 Cilt. ed. Hakan Pekcanitez vd. 1/110-339. İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017.
- Akkaya, Tolga, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Alangoya, Yavuz vd. *Medeni Usul Hukuku Esasları*. İstanbul: Beta Yayınevi, 8. Baskı, 2011.
- Atalı, Murat vd., *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 3. Baskı, 2020.
- Atalı, Murat. “Karar ve Hüküm”. *Pekcanitez Usul*, 3 Cilt. ed. Hakan Pekcanitez vd. 3/1967-2085. İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017.
- Belgesay, Mustafa Reşit. *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu*. 2 Cilt. İstanbul: Nümune Matbaası, 1935.
- Berkin, Necmeddin. *Medeni Usul Hukuku Esasları*. İstanbul: Hamle Matbaası, 1969.
- Bilge, Necip- Önen, Ergun. *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*. Ankara: Sevinç Matbaası, 3. Baskı, 1978.
- Boran Güneysu, Nilüfer. *Medeni Usul Hukukunda Karar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Direnisa, Efe. *Medeni Yargılamada Ön İnceleme Aşaması*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2021.
- Dişel, Buse. *Dava Takip Yetkisi*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2020.
- Görgün, L. Şanal vd. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 10. Baskı, 2022.
- Gözütok, Zeki. *Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulama Rehberi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2017.
- Gürdoğan, Burhan. “Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından; Vakıa ve Hukuk”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11/3, (Mart 1956), 258-285.
- Karlı, Abdurrahim. *Medeni Muhakeme Hukuku*. İstanbul: Alternatif Yayınevi, 5. Baskı, 2020.
- Koroğlu, Anıl. *Medenî Usul Hukuku Bakımından Ortaklığın Giderilmesi Davası*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2020.
- Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. 6 Cilt. İstanbul: Demir-Demir Yayıncılık, 2001.
- Muşul, Timuçin. “Medeni Usul Hukukunda Ara Kararları”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/4, (Ekim 1988), 217-262.
- Özekes, Muhammet. “Kanun Yolları”. *Pekcanitez Usul* 3 Cilt. ed. Hakan Pekcanitez vd. 3/2150-2345. İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 15. Baskı, 2017.
- Öztek, Selçuk. *Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz*. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2021.

- Postacıoğlu, İlhan E. *Medeni Usul Hukuku Dersleri*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 6. Baskı, 1975.
- Selçuk, Seyhan: *Medeni Usul Hukukunda Dava Vekaletnameleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.
- Şahin, Çağatay Serdar, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca İstinaf Yargılamasında Ön İnceleme Aşaması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan*. 21/ Özel S., (Mayıs 2019), 2659-2701.
- Tanrıver, Süha. *Medeni Usul Hukuku*. C. 2, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Tanrıver, Süha. *Medeni Usul Hukuku*. C. I. Ankara: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2021.
- Tok, Ozan, *Fransız ve Türk Medeni Yargılama Hukuklarında Temyiz Mahkemesinin Yapısı ve İşlevi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Umar, Bilge. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Üstündağ, Saim. “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durumu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*. 28/1, (Ağustos 1962), 133-192.
- Üstündağ, Saim. *Medeni Yargılama Hukuku*. İstanbul: Nesil Matbaacılık, 7. Baskı, 2000.
- Yavaş, Murat. *Medeni Usul Hukukunda Temyiz*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2015.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 4 Cilt. Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2021.

Kullanılan Mevzuat

- Yargıtay Kanunu (Kanun No. 2797). *Resmî Gazete* 17953 (8 Şubat 1983). Erişim Tarihi: 1 Nisan 2022.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2797.pdf>.
- HMK, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Kanun No. 6100). *Resmî Gazete* 27836 (04 Mart 2011). Erişim Tarihi: 1 Nisan 2022.
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. *Resmî Gazete* 17863 (9 Kasım 1982). Erişim Tarihi: 10 Nisan 2022.
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/>.
- İİK, İcra ve İflas Kanunu (Kanun No. 2004). *Resmî Gazete* 2128 (19 Haziran 1932). Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2022.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2004.pdf>.

Elektronik Kaynak

- Lexpera İçtihat Bankası, www.lexpera.com.tr. Erişim Tarihi: 22 Haziran 2022.